

POSTANOWIENIE

29 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 29 lutego 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa E. S.

przeciwko E. W., J. W., W. W. i M. S.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej E. S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 5 lipca 2022 r., I AGa 424/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od powódki na rzecz każdego z pozwanych kwotę po 5417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia powódce do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 lipca 2022 r., Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację powódki E. S. od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 12 sierpnia 2021 r., którym oddalone zostało jej powództwo skierowane przeciwko E. W., J. W., W. W. oraz M. S. o zapłatę kwoty 615 198, 68 zł.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powódkę.

Powódka we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącej w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wymagające interpretacji pojęcia „przedsiębiorstwo”, w polskim prawie prywatnym nadal budzi ono bowiem liczne kontrowersje i rozbieżności, albowiem możliwe jest jego rozumienie w trzech różnych aspektach (podmiotowym, funkcjonalnym lub przedmiotowym). Podkreśliła, że art. 55¹ k.c. ma poważne braki, a zamysł ustawodawcy prawnego wyodrębnienia przedsiębiorstwa, nie został zrealizowany, brak bowiem uregulowania wielu kwestii spornych. W konsekwencji uznała, że prezentowane w skardze zagadnienie nadal jest przedmiotem dyskusji, w ramach której kolejne judykaty Sądu Najwyższego mogą stanowić niezwykle wartościowy wkład merytoryczny.

Ponadto, w ocenie skarżącej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, Sąd drugiej instancji naruszył bowiem art. 55¹ k.c. w zw. z art. 55² k.c. oraz art. 65 § 2 k.c. Wynika to z faktu, że potraktował przedsiębiorstwo – wbrew judykaturze Sądu Najwyższego - jako nierozdzielalną całość o którego zbyciu można mówić wyłącznie wówczas, gdy wszystkie składniki materialne stanowiące jego substrat, przenoszone są jedną czynnością prawną, a treść czynności musi literalnie wskazywać, że jej przedmiotem jest „przedsiębiorstwo”. W konsekwencji błędnie ograniczył się do badania dwóch umów zbycia ruchomości, w sytuacji, gdy stosując prawidłową wykładnię przepisów stanowiących podstawę skargi powinien dojść do wniosku, że tworzyły one w rzeczywistości czynność przeniesienia własności przedsiębiorstwa w postaci przychodni lekarskiej.

W odpowiedziach na skargę kasacyjną pozwani wniesli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne

zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest także pogląd, zgodnie z którym, skonstruowanie zagadnienia prawnego następuje przez przedstawienie pytań „do rozstrzygnięcia”, czyli pytań, których konstrukcja powoduje, że rozstrzygnięcie zagadnienia następuje przez wybór towarzyszącej mu odpowiedzi (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2000 r., III CZP 2/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 200).

Skarżąca nie sformułowała zagadnienia odpowiadającego wskazanym wyżej wymaganiom, a przytoczyła jedynie ogólnikowo swoje wątpliwości dotyczące rozumienia pojęcia przedsiębiorstwa w kontekście definicji, o której mowa w art. 55¹

k.c. Uzasadnienie wniosku jest lakoniczne i nie przedstawia przekonującej argumentacji jurydycznej wspartej poglądami orzecznictwa i doktryny wykazującej istnienie wątpliwości wykładniczych. W takim ujęciu skarżąca przytacza jedynie swoje stanowisko w sprawie w opozycji do poglądu Sądu drugiej instancji, nie wyjaśniając przy tym w jaki sposób wyjaśnienie wątpliwości teoretycznych dotyczących pojęcia przedsiębiorstwa przekłada się na rozstrzygnięcie sprawy, w której wniesiono skargę, w wiążącym Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym stanie faktycznym sprawy (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.), w którym przyjęto, że przedmiotem sprzedaży były jedynie rzeczy ruchome.

Przy jego formułowaniu skarżąca pominęła także, że Sąd Najwyższy badając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie może poszukiwać jego uzasadnienia w innych elementach kreatywnych skargi, a badanie podstaw skargi na etapie przedsądu jest niedopuszczalne (zob.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; i z 15 marca 2019 r., IV CSK 376/18, niepubl.). Nie wykazała zatem, że w sprawie ujawniły się zagadnienia wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, których wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że czynność mająca za przedmiot przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej albo z przepisów szczególnych (art. 55² k.c.). Przepis ten ma charakter dyspozytywny, a kwestia, jakie składniki przedsiębiorstwa muszą zostać objęte treścią dokonywanej czynności, aby można było mówić o czynności „mającej za przedmiot przedsiębiorstwo” w rozumieniu art. 55² k.c. w zw. z art. 55¹ k.c. jest możliwa do rozstrzygnięcia jedynie w odniesieniu do konkretnego stanu faktycznego, w którym każdorazowo wymaga ustalenia czy czynność objęła minimum środków koniecznych do prowadzenia przedsiębiorstwa i realizowania jego funkcji. W konsekwencji zakres wyłączeń poszczególnych składników składających się na przedsiębiorstwo nie może iść tak daleko, aby przekreślił istotę przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ k.c. Dlatego też zbycie przedsiębiorstwa powinno obejmować co najmniej te składniki, które determinują funkcje spełniane przez

przedsiębiorstwo, chyba że zamiarem stron – jak to ustaliły Sądy *meriti* w badanej sprawie – nie było zbycie przedsiębiorstwa (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2009 r., II CSK 215/09, PPE 2010, nr 3, str.83; z 5 lipca 2001 r., II CKN 206/01, IC 2002, nr 4, str. 45; i z 17 października 2000 r., I CKN 850/98, PPH 2004, nr 3, str. 46).

Także pojęcie przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ k.c. było przedmiotem wyjaśnień w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a okoliczności sprawy nie wskazują na potrzebę ponownych wyjaśnień Sądu Najwyższego w tym przedmiocie (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 17 czerwca 1993 r., III CZP 30/93, OSNC 1993, nr 9, poz. 154; wyroki Sądu Najwyższego z 27 marca 2003 r., III CKN 633/98, niepubl.; z 1 kwietnia 2003 r., IV CKN 366/01, OSN 2004, nr 6, poz. 98; i z 3 grudnia 2009 r., II CSK 215/09, niepubl.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Wszystkie kwestie, na których skarżąca opiera twierdzenie o oczywistej zasadności skargi, były przedmiotem ustaleń i rozważań Sądu drugiej

instancji. Sąd Apelacyjny przytoczył podstawę faktyczną i prawną swojego rozstrzygnięcia, wskazał z jakich przyczyn akceptuje stanowisko Sądu pierwszej instancji oraz odniósł się w sposób szczegółowy do zarzutów apelacji. Nie można stwierdzić, by sformułowane przez ten Sąd wnioski były w oczywisty sposób nieprawidłowe, zgodnie z opisanym wyżej rozumieniem przesłanki oczywistej zasadności skargi.

Skarżąca powołując się na przesłankę oczywistości skargi kasacyjnej, ze względu na naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 55¹ k.c. w zw. z art. 55² k.c. oraz art. 65 § 2 k.c., przedstawiła swój punkt widzenia, wywodzony z własnej oceny materiału dowodowego. Tak ujęte zarzuty w istocie sprowadzają się do kwestionowania - pod pozorem naruszenia prawa materialnego - ustaleń i oceny dowodów dokonanych przez Sądy *meriti*, co w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 k.p.c.). Skarżąca dąży w ten sposób do wykazywania tezy, że w istocie przedmiotem kwestionowanych przez nią czynności było przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c., choć Sądy obu instancji w oparciu o dokonaną ocenę całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego - uchylającą się od kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym - przyjęły, że powódka okoliczności takich nie wykazała.

Z przyczyn wyżej podniesionych zagadnienie, czy przedmiotem czynności było przedsiębiorstwo, jest silnie zdeterminowane okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy, czyli dotyczy kwestii uchylającej się od kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym. Skarżąca formułując natomiast wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie uwzględniła, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.).

Ponadto, w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na jej oczywistą zasadność oraz na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego pojęcia przedsiębiorstwa. Wobec kształtu tych przesłanek nie jest możliwe jednocześnie skuteczne wykazywanie, że w sprawie istnieją wątpliwości interpretacyjne dotyczące przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, niepubl. i z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl.). W tym zakresie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera wewnętrzną sprzeczność, nie ulega bowiem wątpliwości, że ta sama kwestia nie może stanowić źródła zagadnienia o problemowym i niejasnym charakterze i zarazem podstawę ewidentnej zasadności skargi kasacyjnej, możliwej do stwierdzenia, bez prowadzenia bardziej złożonych rozumowań.

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wniosku nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję kardynalnych błędów w zakresie stosowania prawa materialnego, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. oraz art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800, ze zm.), a także § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1935).

[SOP]

[ms]

